

HÖGSKOLAN
I GÄVLE

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för humaniora

Hur påverkas interimspråket av drag från modersmålet?

En analys av skriftspråket hos två informanter med somali och arabiska
som modersmål

Carolina Nitsler

2012

Uppsats högskolenivå, 7,5 hp
Svenska språket
Svenska som andraspråk B 30 hp, VT 2012
Handledare: Eva- Lena Stål
Examinator: Ulrika Serrander

Sammandrag

Denna uppsats handlar om hur informanter med annat modersmål än svenska använder sig av olika kommunikationsstrategier samt hur de påverkas av inflytandet av modersmålet när det skriver. Jag har analyserat texter från två informanter som talar olika modersmål, arabiska och somali. Informanterna går på gymnasieskolans individuella alternativ Språkintröduktion och har gjort det sedan ht 2010. De analyserade texterna kommer från en skrivuppgift som eleverna fick i slutet av augusti 2011.

Resultatet visar att informanterna använder sig av kommunikationsstrategierna förenklingar, övergeneraliseringar samt kodväxling. Resultatet visar även vari deras styrkor och svagheter i skriftlig produktion ligger. Resultatet visar inte på några tecken av inflytande från informanternas modersmål.

Nyckelord: andraspråksinläring, performansanalys, kommunikationsstrategier och transfer.

Innehåll

Inledning.....	4
Syfte och frågeställningar.....	4
Metod.....	4
Material.....	5
Tidigare forskning.....	5
Hur ser inlärningsprocessen ut?.....	5
Performansanalys, vad det är och hur det används.....	6
Interimspråksteorin.....	7
Kommunikationsstrategier.....	8
Svårigheter i svenska språket.....	9
Morfologi och syntax.....	9
Typologiska drag i Somali.....	9
Typologiska drag i arabiska.....	10
Transfer.....	10
Resultatdel.....	11
Resultat informant A.....	11
Resultat informant B.....	13
Diskussion och slutsatser.....	15
Litteraturlista.....	18
Referenslitteratur.....	19
Bilaga 1 Informant A.....	20
Bilaga 2 Informant B.....	23
Bilaga 3.....	26

Inledning

Jag arbetar på en gymnasieskola där jag undervisar elever på Språkintröduktion. Varje dag omges jag av deras språk, både muntligt och skriftligt. När man hör eleverna tala kan man ibland på uttalet gissa varifrån eleverna kommer. Detta beror på att eleven transfererar ljud från förstaspråket. När det gäller att skriva kan det vara svårare att avgöra vad som beror på inflytande från modersmålet och vad som är vanliga inlärafel. Många av eleverna gör samma typ av fel oavsett varifrån de kommer. Jag upplever att det är svårt att få dem att i praktiken använda det de kan förstå vid en genomgång. Förutom att svenskan har vissa grammatiska svårigheter så är det intressant att titta närmare på vilken typ av fel de gör under tiden de lär sig. Det är också intressant att fundera kring vilken roll deras modersmål spelar vid tillägnandet a ett nytt språk.

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna B-uppsats är att undersöka vilka svårigheter elever med svenska som andraspråk kan stöta på vid tillägnandet av ett skriftspråk på svenska. Jag kommer att rikta in mig på vilka kommunikationsstrategier informanterna använder sig av och vilken roll modersmålet spelar vid tillägnandet av ett skriftspråk på svenska. Jag kommer även att titta på informanternas starka och svaga sidor när det gäller skriftlig produktion.

Mina frågeställningar är:

Vad är informanternas styrkor respektive svagheter?

Vilka kommunikationsstrategier som är typiska för interimsspråk uppvisar informanterna?

Finns det tecken på transfer i inläraarspråket?

Metod

Jag har valt att göra en kvalitativ undersökning på hur två informanter påverkas av sitt modersmål när de skriver texter. Urvalsprocessen består av en enkätundersökning som jag gjorde i den grupp jag undervisar i på Språkintröduktion. I gruppen finns det 14 elever i åldrarna 17-19 år. Enkäten genomfördes för att jag skulle få informanter med liknande bakgrund vad gäller skolgång, ålder, kön, tid i Sverige, språkbehärskning m.m. Jag hittade tyvärr inga informanter i gruppen med exakt lika bakgrund. Därför fick jag välja informanter som hade ungefär lika bakgrund men som ändå skiljer sig åt.

Efter genomförd enkätundersökning valde jag ut två informanter som talade olika modersmål, i detta fall somaliska och arabiska. Sedan genomfördes en performansanalys på deras texter för att ta reda på informanternas styrkor och svagheter. I texterna har jag speciellt letat efter tecken på inflytande från elevernas modersmål, s.k. transfer. Men jag har även tittat på andra fel så som övergeneralisering, förenkling, undvikande samt helfrasinläring.

Resultatet kategoriseras enligt den modell för performansanalys som presenteras i Tankarna springer före, att bedöma ett andraspråk av Tua Abrahamsson och Pirkko Bergman(2005)

Först går jag igenom hur språket ser ut när det gäller lexikon, nominalfraser, verbfraser, meningsbyggnad, adverbial samt textbindning. Sedan går jag igenom vilka tecken det finns på transfer samt vilka kommunikationsstrategier informanterna använder sig av. Informanterna har gett sitt medgivande till att jag får använda deras texter i uppsatsen. För att undvika möjlighet till igenkänning har jag valt att benämna alla namn och platser med XX.

Material

Undersökningsmaterialet består av två texter som två elever med olika modersmål har skrivit. Eleverna går sedan två år tillbaka på gymnasieskolans introduktionsprogram, i detta fall Språkintröduktion. De texter som analyseras skrevs i slutet av augusti 2011 och är en skrivuppgift som består av att skriva ett brev till valfri person för att berätta om sig själv, var man bor och vad man gör på fritiden. Uppgiften gavs med tanke på att det kommit en del nya elever till gruppen och texterna användes sedan som utgångspunkt när eleverna berättade om sig själva.

Eleverna går i samma grupp men skiljer sig åt när det gäller hur långt de kommit i utvecklingen av svenska som andraspråk. Gemensamt för informanterna är att de till största delen endast talar svenska med sina lärare och med människor som inte talar deras modersmål. Under större delen av dagen pratar de sina modersmål, till exempel på raster och efter skolan.

Informant A är idag 17 år gammal och kommer från Irak. Hon har varit i Sverige i 4 år och hon var 14 år gammal när hon kom hit. Informant A kan läsa och skriva på sitt modersmål och hon gick i skolan i 7 år innan hon kom till Sverige. Hon började skolan när hon var 6 år gammal. Informant A var 16 år gammal när hon skrev texten. Informant A talar svenska med lärarna i skolan och ibland hemma.

Informant B är idag 19 år gammal och kommer från Somalia. Hon har varit i Sverige i två år och hon var 17 år gammal när hon kom till Sverige. Hon kan läsa och skriva på sitt modersmål och hon gick i skolan i 8 år innan hon kom till Sverige. Hon började skolan när hon var 9 år gammal. Innan dess gick hon i koranskola, i vilken hon började när hon var 6 år gammal.

Informant B talar svenska med sina lärare när hon är i skolan. På fritiden talar hon svenska när hon måste fråga om vägen eller när hon handlar något. Informant B var 18 år gammal när hon skrev texten. Informant B talar även en del engelska.

Tidigare forskning

Hur ser inlärningsprocessen ut?

När det gäller Inlärningsprocessen för elever med annat modersmål än svenska så skriver Viberg, Å (1996 s.110-112) att den skiljer sig åt jämfört med modersmålsutveckling och inlärnigen av främmande språk. Andraspråksinlärnigen äger rum när ett annat språk redan har etablerats. Andraspråksleverna ska inte bara lära sig ett nytt språk i skolan. De ska också använda andraspråket vid inhämtandet av ny kunskap i skolans alla ämnen. Elever med annat modersmål än svenska genomgår en dubbel språkutveckling i skolan eftersom de

ska försöka hålla jämna steg med svenskspråkiga elever när det gäller kunskapsinhämtande samtidigt som deras språk ska utvecklas så att de hinner ikapp. Detta är svårt och speciellt eftersom språknivån på dessa elever skiljer sig redan från början eftersom vissa är nyanlända och andra redan har varit här ett tag. Utöver detta så måste undervisningen anpassas till vad eleverna har för skolbakgrund och deras åldrar.

Viberg, Å (1996 s.115) menar vidare att det tar tid att lära sig ett andraspråk. Forskning visar att man efter ca två år har lärt sig att delta i vardaglig, muntlig kommunikation. Det som tar längre tid att lära sig är att lära sig läsmännen. Detta tar mellan fyra och åtta år. Det har också visat sig vara svårast för barn som kommer i skolåldern att lära sig ett andraspråk. Detta tror man beror på att man varit tvungen att avbryta läs- och skrivinläringen på modersmålet. Har man däremot hunnit lära sig läsa och skriva på modersmålet går det lättare att hinna ikapp på andraspråket.

Bergman & Abrahamsson (2004 s.599) talar om en uppdelning av språket i bas och utbyggnad. Basen omfattar allt det som alla som talar ett visst modersmål behärskar av språket. När man börjar skolan har man tillägnat sig allt inom basen. Man har ett felfritt uttal, man har tillägnat sig grundläggande grammatik och man kan böja orden korrekt samt kombinera dem i meningar mer korrekt ordföljd. Det mesta av detta har ett svenskt barn lärt sig använda vid fyra års ålder. Utbyggnaden handlar i sin tur om att lära sig läsa och skriva, att upptäcka sambandet mellan tal och skrift.

En mycket viktig faktor när man lär sig ett nytt språk är att inläraren får möta språket i lämpliga situationer som gör det möjligt att förstå det viktiga i det som sägs och att dessa situationer efterhand blir mer varierade. (Viberg, Å 1996 s.116) Man brukar här tala om inflöde. Tillägnandeprocessen blir bäst om eleven får möta ett varierat språk på lagom nivå. Inläringen sker bäst om det s.k. inflödet ligger snäppet över elevens egen språkförmåga.

Bergman m.fl. (1992 s.2-3) menar att inflödet även bör ha ett meningsfullt innehåll. En del av inflödet blir intag som tas in och bearbetas av inläraren. Utifrån detta börjar eleven sedan skapa egna regler och antaganden av hur språket ser ut och är uppbyggt. Vidare så talar man om hur vi kan veta vad eleven kan. Många tester visar just vad eleven inte kan. I dessa fall är det viktigt att ta del av elevens skriftliga och muntliga produktion. Det man som lärare måste göra är att försöka tolka och analysera utflödet för att sedan kunna korrigera inflödet. Detta kan göras på olika sätt.

Performansanalys, vad det är och hur det används

Enligt Mattson & Håkansson (2010) introducerades performansanalysen av Kenneth Hyltenstam i svensk forskning i slutet på 1970- talet. Syftet var att man skulle komma åt hela inlärarspråket, man skulle titta både på det positiva och på det negativa, vilket stämde överens med en beskrivning av interimspråket som då fanns. Man såg interimspråket som en dynamisk process där språket utvecklas genom att antaganden ställs upp och förkastas eller antas av inläraren. Med bakgrund av detta växte alltså den första bedömningsmallen för performansanalys fram, vilken återfinns Bergman m.fl.(1992). Bedömningsmallen utgick från tre färdighetsnivåer; nybörjarnivå, mellannivå och avancerad nivå och bygger på skriftligt material. Syftet med denna modell var att man skulle kunna se vilken språklig nivå eleverna befann sig på. Sedan skulle man utforma och organisera undervisningen efter detta.

Mattson & Håkansson (2010) skriver vidare att den första modellen har omarbetats till att omfatta aspekter som kommunikativ, innehållslig och språklig kvalitet samt kommunikationsstrategier. Den språkliga analysen görs med hjälp av listor som fylls i utifrån fras- och satstillhörighet. Detta syftar till att ge en bild av vilka ord som används samt hur de är kombinerade. När performansanalysen är gjord kan man fundera på nästa steg, nämligen vad eleven redan kan och vad eleven behöver utveckla. Den omarbetade versionen har samma syfte som den första, att ge en helhetsbild av språket samt att fokusera på vad eleven verkligen kan istället för att räkna felen.

Interimspråksteorin

Inom interimspråksteorin ser man inlärare som aktiva skapare av språket de håller på att lära sig. Inlärarna skapar egna regler och antaganden om hur språket ser ut (Abrahamsson & Bergman 2005 s.20). Dessa avviker ofta mycket från målspråkets normer i början av inlärningsprocessen. (Bergman m.fl. 1992 s.5) Varefter inlärarens kunskap byggs på ändras och avlöser dessa provisoriska regelsystem varandra. Målet är att inlärarens egna regler ska sammanfalla med målspråkets. (Abrahamsson & Bergman 2005 s.20) Viktigt för interimspråksteorin är att man ser avvikelserna i elevernas versioner av målspråket som tecken på en redan förvärvad kunskap istället för att betraktas som fel och brister (Abrahamsson & Bergman 2005 s.20).

Interimspråket kännetecknas ofta av förenklingar, övergeneraliseringar och helfrasinläring (Ibid s.21). Tecken på övergeneralisering är att man t.ex. använder en och samma pluraländelse oavsett substantivets deklination. Man har förstått en regel och applicerar den på saker där den inte gäller (Philipsson, A 2004s.135). Denna typ av inlärarfel innebär att en regel används för generellt. Morfologiskt övergeneraliseras vanliga böjningsformer på bekostnad av mindre vanliga, t.ex. köpade (köpte). Syntaktiskt visar sig övergeneralisering genom att t.ex. regler för ordföljd faller bort. Det är vanligt att man, när man lär sig svenska, har svårt att använda omvänd ordföljd korrekt. När man sedan har lärt sig regeln så används omvänd ordföljd i fall där man inte har det i svenskan, till exempel vid användandet av samordnade konjunktioner samt efter frågeord i en indirekt fråga. Regeln övergeneraliseras alltså (Viberg, Å 1987 s.33-34).

Förenklingar innebär att språket skalas av på grammatiska element så som böjningsändelser och grammatiska formord som artiklar, pronomen och prepositioner (Abrahamsson & Bergman 2005 s.21). Något som är mycket typiskt för inlärarpråk är så kallade förenklingar. Detta innebär att man gör utelämnningar av olika slag. Man hoppar till exempel över ändelser, formord med mera. Det är mycket vanligt att man utelämnar grammatiska formord som artiklar, pronomen, vissa verb och hjälpverb samt prepositioner. Förenklingar förekommer både på fonologisk, morfologisk, syntaktisk, lexikon och i samtal och text. Exempel på morfologiska förenklingar är att man utelämnar böjningsändelser. Syntaktiska förenklingar består i utlämnande av satsled. Fonologiskt yttrar sig förenklingen i att man företrädesvis använder KV-stavelser, alltså konsonant och vokal. Antingen utelämnar man helt en konsonant i början av ett ord i de fall där det förekommer fler på rad eller så gör man ett vokalinskott (Viberg, Å 1987 s.31-33).

På lexikal nivå kan förenklingar yttra sig genom överanvändning av vanliga ord samt användandet av ett ord utöver dess betydelseomfång. Ett exempel på det senare är användandet av verbet gå som på svenska ofta får beteckna allt som sker med rörelse(ibid).

Det är vidare vanligt att man tar till omskrivningar och nyskapelser när ordförrådet inte räcker till. Detta innebär att man skapar nya ord genom t.ex. sammansättningar när man inte vet vad det korrekta ordet är och när ordförrådet inte räcker till fullt ut (Bergman m.fl. 1992 s.10).

Allt kan dock inte förklaras med ovanstående termer. Det finns vissa avvikelser i interimspråket som beror på inflytandet från modersmålet. Detta kallas transfer. Man har skiljt mellan positiv transfer då överförandet av modersmålets regler resulterar i korrekta strukturer i inlärspråket, och negativ transfer eller interferens då överföringen medför felaktiga formuleringar. I tidigare felanalyser överbetonades ibland interferensens betydelse, vissa fel tror man snarare beror på övergeneraliseringar eller förenklingar (Abrahamsson & Bergman 2005 s21-22).

Kommunikationsstrategier

Mattson & Håkansson (2010 s.105) skriver att transfer uppstår när en inlärare använder sig av drag som finns i modersmålet eller från andra inlärd språk. Man skiljer mellan positiv och negativ transfer där positiv transfer uppstår om resultatet bli målspråksenligt

Hammarberg (2004 s. 31-32) skriver att termen transfer täcker in både interferens och facilitering. Interferens uppstår när inläraren identifierar fonem, ord och grammatiska mönster i andraspråket med motsvarigheter i förstaspråket och underkastar dem förstaspråkets regler. Resultatet blir då att strukturen i andraspråket liknar den som finns i förstaspråket. Interferens handlar bara om de fall där resultatet blir negativt, alltså avviker från andraspråkets norm. Facilitering innebär ett positivt inflytande från modersmålet.

Viberg (1987 s.44) skriver vidare om lån och kodväxling och att det är ett medvetet och funktionellt motiverat användande av element från ett annat språk. Talaren räknar i dessa fall med är att lyssnaren känner till elementen. Lån handlar om när något element, det kan vara till uttalet eller till böjningen, anpassats till målspråket. Kodväxling handlar in sin tur om att man helt går över till ett annat språk. Lån handlar vidare om enstaka ord medan kodväxling kan handla om hela fraser, satser samt delar av ett samtal. Kodväxling kan dock även gälla något enstaka ord så länge ordet inte anpassas utan böjs enligt källspråkets system. Det är svårt att dra gränsen mellan transfer, lån och kodväxling.

Viberg (1997 s.35-35) menar att undvikande handlar om att inläraren undviker ord och liknande som inte har någon motsvarighet på modersmålet. Även ord men en komplicerad böjning kan undvikas till förmån för mindre komplexa ord med en besläktad betydelse. Barn tenderar att inte använda ord med svåra ljud.

Bergman m.fl. (1992 s.10) skriver att helfrasinläring innebär att man lärt in korrekta former och fraser. Dessa kan användas korrekt i den ursprungliga kontexten men det blir svårare att få till det när de ska användas i nya sammanhang.

Svårigheter i svenska språket

Morfologi och syntax

Philipsson (2004 s.125) menar att svenskans morfologi och syntax är kända problemområden inom svenska som andraspråk. Vårt böjningssystem är dock relativt enkelt i jämförelse med många andra språk. Verben kongruensböjs inte efter subjektets numerus eller genus. Vidare har svenskan bara två kasus: grundform och genitiv. Genitivändelsen för substantiv är alltid ett – s. Trots det faktum att svenskan bara har två kasusformer är nominalfraserna ganska komplexa. Vi har till exempel två grammatiska genus, utrum (en stol) och neutrum (ett bord). Svårigheten med svenskans genus är att man till stor del måste lära in genus separat för varje substantiv.

Utöver detta så har svenskan två numerus, singular och plural och fem olika pluraldeklinationer. Detta utgör en svårighet när man ska lära sig svenska. Något mer som är svårt är bestämdhet. Vi gör skillnad på bestämd och obestämd form och har även artikellös form. Detta är vanligt bland de europeiska språken men för många invandrare kommer från länder som saknar detta. Något som ytterligare försvårar svenskans artikelsystem är dubbel bestämdhet. Denna företeelse återfinns bara i norska och svenska. I svenska förekommer det kongruens vad gäller genus, numerus och species.(Philipsson, A 2004 s126)

Den svenska syntaxen är ofta svår för andraspråksbrukare. Det svenska språket har bunden ordföljd. Ordföljden används för att uttrycka vissa funktioner. Vidare har svenskan ett platshållartvång. Detta innebär att vissa satsdelar är obligatoriska. Platshållartvånget fyller en viktig funktion när det gäller rak och omvänd ordföljd. Svenskan är också ett V2 språk, vilket innebär att det finita verbet alltid kommer på plats två i huvudsatser.(Philipsson, A 2004 s128ff)

Vad som också är svårt är placeringen av negationen i huvudsats, där den kommer efter verbet. I bisats hamnar negationen innan verbet, vilket även gäller för andra satsadverbial. För att veta hur man ska göra behöver man veta om det är en huvudsats eller bisats. När man vet det kan man sedan placera negationen rätt (Philipsson, A 2004 s130).

Typologiska drag i Somali

Somali är ett agglutinerande språk(Mattsson & Håkansson 2010 s114). Detta innebär att morfem hakas på varandra i en räkka (Andersson, G 1987 s.24. Somali tillhör vidare de afroasiatiska språken och är ett östkushitiskt språk (Mattsson & Håkansson 2010 s114-115). På Somali böjs substantiven i fyra kasus: absolutiv, nominativ, genitiv och vokativ. Vidare har man två genus: maskulinum och femininum samt två numerus: singular och plural. Man markerar bestämd form med suffix men ett substantiv i obestämd form står omarkerat(ibid). Man bildar adjektiv genom att -an eller -san läggs till ett verb eller ett substantiv. Vidare skiljer man i Somali på indikativt och subjunktivt modus där indikativt modus förekommer i fyra olika tempus. Presens, presens kontinuerlig, preteritum och preteritum kontinuerlig. Subjunktivt modus förekommer i presens och futurum. Man bildar de olika formerna med hjälp av suffix. Verbet har ingen passiv form i Somali(ibid).

Man använder sig oftast av SOV ordföljd men det kan varieras. Det finns bara fyra prepositioner i språket och dessa placeras före verbet(ibid).

Typologiska drag i arabiska

Arabiska hör till den afroasiatiska familjens semitiska gren och delas in i flera dialekter, nyarabiska, högarabiska eller modern standardarabiska. Man har ett gemensamt skriftspråk i högarabiskan eller modern standardarabiska. Dual och plural markeras ibland med hjälp av ändelser men oftast markeras det med hjälp av ändrad vokalstruktur. Högarabiskan skiljer på singular, dual och plural. Substantiv och adjektiv böjs med hjälp av ändelser i tre kasus: nominativ, genitiv och akkusativ i högarabiskan. Nyarabiskan har ingen kasusböjning. Både ny- och högarabiskan har två genus: maskulinum och femininum. De feminina substantiven markeras med suffixet *-a/- ah*. Man markerar bestämdhet med artikeln *-al* genom att lägga till ett prefix på substantiven (Håkansson och Mattson 2011 s.107-108).

När det gäller verben så har de oftast en rot som består av tre konsonanter och som består av den semantiska kärnan k-t-b. Sedan fylls roten med vokaler som tillsammans med affix ger verbet olika former. Verben böjs vidare i person, numerus och modus där de kongruerar med subjektet men också i tempus, aspekt och aktiv/passiv diates. Detta gäller högarabiskan. När det gäller nyarabiskan så finns det ingen kasus- eller modusböjning. Man har dessutom färre verbformer(ibid).

Ordföljden i både högarabiskan och nyarabiskan är oftast VSO, men ordföljden är ganska flexibel. Den grundläggande ordföljden i nyarabiska är både SVO och VSO. Det finns negationer i arabiskan men det är ganska komplext och olika för olika dialekter(ibid).

Transfer

Hammarberg B (2004 s.33) menar att transfer fungerar som en inlärningsstrategi. Forskning visar att transfer sker både automatiskt och tvångsmässigt samt strategiskt och kontrollerbart. Forskning har visat att avvikelser från målspråket inte alltid beror på transfer. Hammarberg B (2004 s.35-36) talar även om att för att transfer ska uppstå så krävs det att vissa faktorer finns med. Dessa faktorer handlar om motiv, uppfattad ekvivalens, strukturen i förstaspråkets naturlighet samt utvecklingsmässig relevans. Motiv handlar om att det måste finnas någon drivkraft bakom valet av att välja en struktur från förstaspråket såsom att den stämmer överens med naturliga språkprinciper eller att den generaliserar ett strukturellt mönster som redan finns i andraspråket. Inläraren måste vidare uppfatta strukturen i andraspråket som lik den i förstaspråket.

Hammarberg B(2004 s.36) skriver vidare att den aktuella förstaspråksstrukturen måste vara produktiv och frekvent och uppfattas som allmängiltig av språkbrukaren. Vissa områden av språket ligger bättre till hands för transfer än andra. Dessa är ordföljd, fonem och morfem, fenomen utan fonetisk funktion samt vilket utvecklingsstadium inläraren befinner sig i.

Viberg (1987 s.51-52) menar att man måste ha jämförbara data från informanter med olika modersmål för att kunna se om vissa fel är unika för en viss grupp. Det är först då man kan vara säker på att felet kan förklaras med hänvisning till modersmålets struktur om det nu är så att informanterna gör samma fel. Forskningen kring ämnet handlar också om hur transfer samspelar med andra processer såsom förenkling eller övergeneralisering. Forskning har visat att vissa former som inte har någon motsvarighet i modersmålet kan uppträda i alla fall. En studie av Schuman (1983) som gjordes på två inlärare med japanska som modersmål och hur de använde den engelska negationen+ verb visade att no+ verb användes längre av

inlärare som har en preverbal negation i modersmålet än av inlärare som har modersmål av annan typ.

Forskning visar också att det krävs en viss likhet mellan språken för att transfer ska uppstå (Viberg, Å 1987 s.52).

Något som också hör hemma i detta sammanhang är markering. Vissa element uppfattas som enklare, mer regelbundna eller mer semantiskt genomskinliga. Sådana kategorier kallas i forskningen för ommarkerade. Mer komplexa kategorier kallar man för markerade. Viberg hänvisar till en studie som har visat att inlärare tenderar att transferera ommarkerade element och inte markerade. Det finns vidare en hypotes som säger att svårigheter för en inlärare bara uppstår när det gäller sådana element som saknar motsvarighet i modersmålet och som dessutom är markerade i målspråket (Viberg 1987 s. 53).

Viberg (1987 s.53) skriver om en studie som Hyltenstam och Mattsson gjorde 1983 där finnar, som helt saknar en kontrast mellan tonande och tonlösa obstruenter i modersmålet, hade en felfrekvens som följde markeringshierarkin, vilken går ut på att man gör minst fel i början, fler fel i mitten och mest fel i slutet. Denna studie bekräftar att inlärningssvårigheten ökar med ökande grad av markering.

Philipsson A (2004 s. 135) nämner en undersökning genomförd av Wigforss (1979) som tittade på pluralutvecklingen i svenska hos finska barn i åldrarna 5-10 år. Resultatet visade på en inlärningssekvens där barnen i det första stadiet använder sig av en förenklingsstrategi där barnen huvudsakligen använde samma form i singular och plural. Efter detta följde en övergeneraliseringsstrategi där samma pluraländelse användes oavsett substantivets deklination. Efter detta följde en utveckling som gick mer enligt den målspråkliga pluralbildningen.

Philipsson A (2004 s.135) skriver vidare om en studie som genomfördes av Bergman (1988) på svensk verbmorfologi hos gymnasieelever med svenska som andraspråk visade att finita verbformer var vanligare än infinita verbformer hos informanterna. Den vanligaste tempusformen var presens.

Resultatdel

Resultat informant A

De ord som informant A skriver består av både bas- och utbyggnadsord. Nominalfraserna är utbyggda men på en enkel nivå. Det förekommer inkonsekvens i genusval och hon använder sig av fel ändelser. Det finns en variation i användandet av pronomen ex. jag, mig, mina, de, hon, vi, oss. De pronomen som finns i texten används korrekt. Hon använder sig av mycket få adjektiv och de som förekommer är bra, dåligt, roligt, liten och stora. Enstaka adjektivändelser blir fel vilket kan ses i meningen *Vi tänka ska flytta till annan lägenhet som är stora än min.*

Det förekommer få prepositioner i texten. En preposition används korrekt i meningen *jag bor med min familj*. De andra prepositioner som förekommer används felaktigt vilket kan ses i meningarna *min mormor kommer hos mig* samt *min mormor snacka till oss*. I den första meningen skulle det korrekta valet av preposition vara till och i den andra meningen borde prepositionen vara med.

När det gäller verbfraser så är det mest vanliga verb som används. Verbfraserna är utbyggda men endast ett partikelverb förekommer. Hon växlar mellan presens och futurum och behärskar det någorlunda. Ändelserna på verben blir dock vid några tillfällen fel, till exempel *hjälpas varandra*. Hon behöver arbeta en del med tempus och främst presensformerna, vilket är det som ställer till problem för henne.

Hennes meningsbyggnad består av både huvudsatser och bisatser. Det finns några bisatser. Hon behärskar inte ordföljden vid spetsställning av adverbial. Detta kan ses i meningarna *När jag tillbaka från skolan*, *När jag vackna ska kolla på två* samt *som är stora än min lägenhet som bor jag i*. De adverbial som används består av tidsadverbial.

Textbindningen är enkel och består av och, men och när. Informant A är inte rädd för att använda språket trots en del formella brister. Hon undviker inte vissa formuleringar trots att hon är osäker på hur det ska vara. Till styrkorna hör att man förstår texten och den är anpassad till en mottagare samt följer de kriterier som är ställda. Det finns en struktur i texten med en röd tråd och man förstår vad hon menar. Innehållet knyter an till saker utanför, hon gör egna slutledningar samt värderar och associerar. Den språkliga och innehållsliga komplexiteten hänger väl ihop.

Det som behöver utvecklas är den formella delen av språket och då främst stavning, böjningsformer samt ordföljd i bisatser och vid spetsställning. Informant A tenderar vidare att markera slutet av en mening med kommatecken istället för punkt.

När det gäller de olika kommunikationsstrategier som är typiska för interimspråk så uppvisar informant A några sådana i sin text. På morfologisk nivå så utelämnar hon verbet *är* i den andra satsen i första meningen, "XX heter jag, 17årig gammal." Detta kan ses som en form av förenkling speciellt när hon lyckas med det första finita verbet *heter* och sedan tappar det andra verbet. Dessutom skriver hon *17årig* istället för 17 år gammal vilket även det kan ses om en förenkling.

Informant A gör fler liknande fel på morfologisk nivå. Hon skriver "två bror" istället för två bröder vilket betyder att hon inte behärskar substantivets pluraldeklinationer. Hon skriver även *hjälpas varandra* och *jag hjälpa min mamma* där det istället borde stå *hjälpas varandra* samt *hjälpas min mamma*. Dessa fel kan dock ses mer som en övergeneralisering av plural när det gäller substantiven samt en övergeneralisering av verbens tempus.

Vidare så övergeneraliserar hon när det gäller ordföljden i bisatser, vilket kan ses i denna mening *jag hjälpa min mamma när jag tillbaka från skollan* samt *när jag har slut ska sätta lite vid dattor sen ska sova lite*. I den första meningen har hon utelämnat verbet *kommer*. Den andra meningen består av en huvudsats med topikalisering vilket kan tyda på att informanten börjar tillägna sig inversionen men glömmer subjektet efter det finita verbet.

Informant A behärskar inte ordföljden i bisatser då ordföljden avviker från den gällande i svenska eftersom verbet uteblir. Hon tenderar även att utelämna subjektet. Hon har även problem med satsadverbets placering ex. "det är dåligt mycket för mig och min familj". Jag hittar inga nybildningar och hon undviker heller inget. Några tecken på transfer hittar jag heller inte.

Resultat informant B

Nominalfraserna är genomgående enkla och de ord som används består till största delen av basord, exempelvis följande meningar *Jag är 18 år gammal* samt *Jag bor XX och XX och sover olika stället*. Val av genus fungerar men ändelser på ord blir fel. Detta kan ses i meningarna *sover olika stället och jag tänkar*.

De pronomen som används är övervägande "jag". Hon använder pronomenet ingen vid två tillfällen. Dock med fel ändelse eftersom hon skriver *inga*. Det finns en del adjektiv i informant B: s text och de används övervägande korrekt. Det är få prepositioner i texten. Prepositionen *i* används vid två tillfällen.

När de gäller verbfraserna så skriver hon mest vanliga verb och basord. Hon använder inga partikelverb alls. Tempusanvändningen är mest enkel men det förekommer sammansatta tempus. I de fall där sammansatt tempus används blir det fel vilket kan ses i dessa fall; *kommit ensam i Svarige* samt *Första när jag kommit hit och åkte Göteborg*. Det korrekta borde i dessa fall vara *jag kom ensam till Sverige* samt *Först när jag kom hit åkte jag till Göteborg*. Det kan nog vara så att hon inte behärskar svenskans tempus och då preteritum eftersom det är då det blir fel. Istället för preteritum använder hon presens samt infinita verb där preteritum borde användas.

Meningsbyggnaden är enkel men hon ger sig på bisatser. Dessa är dock få till antalet. Hon använder sig mest av huvudsatser med rak ordföljd. Hon har problem med ordföljden i bisatser och vid adverbial som är spetsställda. Hon har även problem med ordföljden i huvudsatser. Detta kan ses i följande meningar; *sen jag bott ett hus som en kap som heter xx, om jag har family eller plats som bor jag så jag gillar plugga*.

De adverbial som finns handlar om tid och plats. Textbindningen är enkel och hon använder sig mest av *och*. Hon överanvänder prepositionen och vilket ses som en förenkling. I informant B:s text finns inslag från engelska, vilket visar sig när hon skriver *family, kamp, salon* och *style*.

Informant B har en hel del formella brister men är inte rädd för att trots det uttrycka det hon vill, vilket är positivt. Till styrkorna hör att man förstår texten i sitt sammanhang. Texten följer de instruktioner som givits och den är anpassad till en mottagare. Det finns en struktur i texten och hon drar egna slutsatser och liknande. Den språkliga komplexiteten är förhållandevis enkel. Den språkliga och innehållsmässiga komplexiteten hänger inte ihop. Hon försöker och vill uttrycka tankar och känslor som hon ännu inte har ord för på svenska.

De kommunikationsstrategier som informant B använder sig av är genomgående övergeneralisering av svenskans ordföljd. Hon behärskar ordföljden i huvudsatser och appliceras således samma princip på alla satser. Morfologiskt så har hon problem med tempus på verben, vilket kan ses i denna mening: "Jag är ledsen och läsa ingenting och hoppas att jag mår bra". Hon överanvänder ordet *och* när hon sammanfogar satser med varandra och detta kan ses som en förenkling.

Informant B kodväxlar till engelska vid några tillfällen t.ex. "en kamp", "inga family", "style hår eller salon"

Diskussion och slutsatser

Syftet med denna uppsats har varit att undersöka vilka svårigheter elever med annat modersmål än svenska kan stöta på när de ska tillägna sig ett skriftspråk på svenska. Jag har gjort performansanalyser och sedan tittat på informanternas styrkor och svagheter, vilka kommunikationsstrategier de använder sig av samt om det finns tecken på transfer i inlärarespråket.

Viberg (1996) skriver att inlärningsprocessen för människor med annat modersmål än svenska skiljer sig åt jämfört med modersmålsutvecklingen och inläringen av ett främmande språk. Andraspråksinläringen äger rum när ett modersmål redan har etablerats och det tar tid att lära sig ett andraspråk. Man brukar även tala om bas och utbyggnad och att dessa utvecklas samtidigt hos andraspråksinlärare. Mina informanter har varit i Sverige i två respektive fyra år och deras språk utvecklas ständigt. Av resultatet dra jag slutsatsen att mina informanter ligger på olika nivåer när det gäller utvecklandet av ett skriftspråk. För att språket ska utvecklas behöver informanterna, precis som Viberg (1996) samt Bergman m.fl. (1992) skriver, möta ett språk som är meningsfullt och som ligger snäppet över deras nivå. Ett sätt att försöka få en bild av elevers språknivå är att använda sig av performansanalys. En sådan tar, som Håkansson & Mattson (2010) skriver, hänsyn till vad eleverna kan och vad som behöver utvecklas.

Forskning visar att det är mycket vanligt med användandet av olika kommunikationsstrategier, något som Viberg (1987) skriver om och som även mitt resultat visar. De båda informanterna uppvisar inkonsekvens i genusval och ändelser. De använder sig av enkla nominalfraser även om informant A har mer utbyggda nominalfraser än informant B. När det gäller pronomen så uppvisar informant A en variation medan informant B endast använder sig av *jag*.

Både informant A och B använder sig av förenklingar och övergeneraliseringar. När det gäller informant A kan detta ses i meningen; *XX heter jag, 17årig gammal*, där verbet är utelämnas vilket således blir en förenkling. Kommunikationsstrategier är en del av inlärningsprocessen i interimsspråksteorin som Abrahamsson & Bergman (2005) skriver om.

De båda informanterna använder sig vidare av få adjektiv och få prepositioner även om informant A även här ligger längre fram i språkutvecklingen. Enligt Håkansson & Mattson (2010) har Somali endast fyra prepositioner vilket är färre än de vi har i svenskan. Detta kan vara en anledning till att informant B har så få. Hur många som finns i arabiskan vet jag inte. När man tittar på verbfraserna så använder sig informant A av mer utbyggda sådana och informant B av enklare varianter. Informant A behärskar tempussystemet någorlunda och använder ett partikelverb. Informant B skriver övervägande enkla tempus även om något sammansatt finns med.

Den undersökning som Philipsson (2004) skriver om gällande svensk verbmorfologi hos gymnasieelever med svenska som andraspråk visade att användandet av finita verbformer var vanligare än infinita samt att den vanligaste tempusformen var presens. Detta stämmer bra överens med mina informanter, eller i alla fall informant B, som övervägande använder sig av presens när hon skriver.

Det faktum att informanterna har problem med meningsbyggnaden har säkerligen sitt ursprung i att denna ser annorlunda ut i deras modersmål. Enligt Mattson & Håkansson(2010) har man i Somali SOV- ordföljd och i arabiskan VSO och SVO beroende på vilken dialekt som talas. Tittar man på meningsbyggnaden så ser man att informant A har både huvudsatser och några bisatser. Informant B skriver övervägande huvudsatser där hon börjar med ett subjekt. Båda informanterna har problem med svenskans ordföljd, något som de flesta svenska som andraspråksbrukare har. Philipsson (2004) menar att den svenska syntaxen är svår eftersom vi har bunden ordföljd samt platshållartvång. Något som också är svårt är att det finita verbet alltid kommer på andraplats i huvudsatser. Vidare är placeringen av negationen svår att ta till sig. Att mitt resultat visar att informanterna har vissa svårigheter med ordföljden är dock inte överraskande eftersom forskning visat att det ligger till så här. Dock klarar informanterna till stor del ordföljden i huvudsatser. Det är i bisatser som de får problem.

Både arabiskan och Somali har annan ordföljd än den vi har i svenskan, vilket naturligtvis försvårar det för informanterna. Viktigt att nämna för resultatet är att jag inte lyckats få reda på vilken typ av arabiska informant A talar. Detta gör det svårt att dra korrekta slutsatser om ordföljden då den är olika beroende på vilken dialekt man talar. Somaliskan däremot har oftast SOV ordföljd.

Värt att nämna är att informanterna varit olika länge i Sverige och har således kommit olika långt i sin utveckling av svenska. Informant A använder sig av ett mer utbyggt språk än vad informant B gör. Detta har också försvårat för mig när det gäller att verifiera min frågeställning angående transfer.

När det gäller min frågeställning om det finns tecken på transfer i informanternas skriftspråk så tyder mitt resultat på låg transfer. Det finns inslag av engelska hos informant B men detta räknas kanske mer till kodväxling än transfer. Problemen med ordföljd skulle kunna vara att de transfererar ordföljden från modersmålet. Hammarberg (2004) nämner att vissa områden av språket ligger bättre till hands för transfer än andra. Ordföljd är ett av dessa områden. Min studie är dock för liten för att jag ska kunna dra någon slutsats kring detta.

Det faktum att resultatet visar på lite transfer kan också ha att göra med att informanterna talar språk som är lite för olika svenskan. Arabiska och Somali hör till två andra språkgrenar. Viberg (1987) menar att man för att kunna hitta transfer behöver undersöka språk som ligger nära det man jämför med. Så är inte fallet nu. En annan faktor som säkerligen påverkar resultatet är att jag kanske hade hittat transfer om jag djupare gått in i hur de både språken är uppbyggda. Det är möjligt att min studie på så vis är för snäv.

Vad som står klart är dock att informanterna har problem med ordföljden när de skriver. Detta beror troligtvis på att de undersökta språken har annan ordföljd än den vi har i svenskan. Somaliskan har oftast SOV ordföljd och arabiskan har VSO eller SVO beroende på vilken dialekt man talar. En svårighet med resultatet är att det inte gått att reda ut vilken arabisk dialekt informant A talar. Hon gör dock de vanliga felen när det gäller ordföljd.

Sammanfattningsvis så visar mitt resultat informanternas styrkor och svagheter. Dessa anser jag vara att de båda informanterna kan producera texter med ett tydligt innehåll och en röd tråd. Man behöver inte läsa texterna flera gånger för att förså vad de menar. De har ett ordförråd som är adekvat för att klara av att skriva ett brev även om ordförrådet naturligtvis behöver utvecklas. Vidare klarar informanterna av att variera meningsbyggnaden även om det inte alltid blir rätt vid spetsställda adverbial. Men meningsbyggnaden visar trots de på en variation. De klarar av rak ordföljd mycket bra.

Det som behöver utvecklas är ordförrådet så att det blir större variation vad gäller ordval och textbindning. Informant A behöver arbeta mer med tempus, pluraldeklinationer samt ordföljd i bisatser. Informant B, som varit kortare tid i Sverige, behöver jobba med att utveckla sitt ordförråd, meningsbyggnad, placering av satsadverb samt tempus.

Resultatet visar vidare att informanterna använder sig av olika kommunikationsstrategier som övergeneraliseringar, förenklingar och kodväxling. Resultatet visar dock inte på att de finns tecken på transfer i deras skriftspråk.

Litteraturlista

Abrahamsson, Tua och Bergman, Pirkko (red.), 2005: *Tankarna springer före... Att bedöma ett andraspråk i utveckling*, Stockholm: HLS Förlag

Abrahamsson, Niclas(2004): Fonologiska aspekter på andraspråksinläring och svenska som andraspråk. I: *Svenska som andraspråk- i forskning, undervisning och samhälle*, Hyltenstam, K och Lindberg, I (red) Polen: Studentlitteratur

Andersson, Lars- Gunnar (1987) *Språktypologi och språksläktskap*. Göteborg: Almqvist & Wiksell

Bergman Pirkko, Sjöqvist Lena, Kerstin Bülow & Birgitta Ljung (1992) *Två flugor i en smäll. Att lära på sitt andraspråk*. Stockholm: Liber

Bergman, Pirkko och Abrahamsson, Tua (2004) Bedömning av språkfärdigheter hos andraspråkselever. I: *Svenska som andraspråk- i forskning, undervisning och samhälle*, Hyltenstam, K och Lindberg, I (red). Polen: Studentlitteratur

Hammarberg, Björn(2004): Teoretiska ramar för andraspråksforskning. I: *Svenska som andraspråk- i forskning, undervisning och samhälle*. Hyltenstam, K och Lindberg, I (red). Polen: Studentlitteratur

Mattsson, Anna Flyman och Håkansson, Gisela, (2010): *Bedömning av svenska som andraspråk. En analysmodell baserad på grammatiska utvecklingsstadier*, Lund: Studentlitteratur Lund AB

Philipsson, Anders(2004): Svenskans morfologi och syntax i ett andraspråksperspektiv. I: *Svenska som andraspråk- i forskning, undervisning och samhälle*. Hyltenstam, K och Lindberg, I (red). Polen: Studentlitteratur

Tingbjörn, Gunnar(2004): Svenska som andraspråk i ett utbildningspolitiskt perspektiv- en tillbakablick. I: *Svenska som andraspråk- i forskning, undervisning och samhälle*. Hyltenstam, K och Lindberg, I (red) Polen: Studentlitteratur

Viberg, Åke (1996) Svenska som andraspråk i skolan. I: *Tvåspråkighet med förhinder? Invandrar- och minoritetsundervisning i Sverige*. Hyltenstam, K (red). Lund: Studentlitteratur

Viberg, Åke (1987) *Vägen till ett språk. Andraspråksinläring i ett utvecklingsperspektiv*. Stockholm: Natur och kultur första upplagens tredje tryckning Berlings, Arlov 1992

Referenslitteratur

Bell, Judith (2006), *Introduktion till forskningsmetodik*. Studentlitteratur.

Dysthe, Olga, Frojdis Hertzberg & Torlaug Lokensgard Hoel (2002), *Skriva för att lära: Skrivande i högre utbildning*. Studentlitteratur.

Strömqvist, Siv (2006), *Uppsatshandboken: Råd och regler för utformningen av examensarbeten och vetenskapliga uppsatser*. Hallgren & Fallgren, 4 uppl.

Bilaga 1 Informant A

Preposititon	Nominalfras	Inklusive adjektivfras	Verbfras	Adverbial			
	Framförställd- bestämning	Huvudord	Efterställd- Bestämning	Finit verb	Infinit verb	Partikel	
		XX					
		XX		heter			
		jag	17årig* gammal				
		jag		bor			
med	min	familj					
			Vi	är			
	sex	personer					hemma
		jag		har			
	en syster	syster					
	två bror*	bror*					
	min	mormor		kommer			hos mig*
		mig					
		Vi		ska	bli		
			sju				
		Det	roligt	är			
		Vi		gör			
	allt	tillsammans					
		Vi		hjälp*			
		varandra					
	min	mormor		snacka*			
till*		oss					
		vad		händer			När
		hon	liten	var			
		jag		tycker		om	
		det					
				hoppas*			att hon liva hella livet hos mig
		hon		liva*			
	hella*	livet					hos
		mig					
		jag		hjelpa*			
	min	mamma					När tillbaka från skolan
		jag					tillbaka
från		skolan					När jag har slut
		jag		har	slut*		
				ska			
		jag	lite		sitta		

i		dattor*		ska			sen
			lite			sova	
							När jag vackna* ska kolla på två*
		jag		vackna			
				ska	kolla		
på		två*					
					snacka		
med	min	familj				om	
		det	bra	gör*			I skolan
i		skolan					
		jag		tycker		om	Inte
	min	plats					
		som					
		jag		bor			
	för att						
	mina*	granne*	Bra*	är			ej
		de		skrik*			hella*
		natten					
		vi		kan	sova		ej
	För att	de		springer			
		det	dåligt	är			mycket
för		mig					
	min	familja*					
		vi		tänk*	flytta		till annan
till	annan	lägenhet					Som är
		som		är			
			stora* än				
	min	lägenhet					
		som		bor			
i		jag					
	ett bra	sak		finns			
i	min	plats		är			
	min	kompis		bor			
	samma	gatan					
		det	kul	är			
		jag		tycker			

Konnektorer:

Hej

Och

Men

och

Meningsbyggnad

Huvudsats

Bisats

Hej XX!

XX heter jag, 17årig gammal, jag bor med min familj, vi är sex personer hemma.

jag har en syster och två bror.

Men min mormor kommer hos mig vi ska bli sju.

Det är roligt.

Vi hjälpar varandra, min mormor snacka till oss va händer

jag tycker om det.

Jag hjälpa min mamma

när jag tillbaka från skollan.

sen ska sova lite.

När jag har slut ska sätta lite i dattor

När jag vackna ska kolla på två

Och snacka me min familj

om det gör bra i skolan.

jag tycker inte om min plats

som jag bor för att mina granne är ej Bra

de skrik hella natten vi kan ej sova

för att de springer.

det är dåligt mycket för mig och min familj

Vi tänk ska flytta till annan lägenhet

som är stora än min lägenhet

Som bor jag i,

och finns ett bra sak i min plats är min kompis Bor samma gatan det är kul tycker jag.

Lycka till XX och grattis för din nya lägenhet hoppas det går bra med er.

hej då!

Bilaga 2 Informant B

Prepositio n	Nominalfras Inklusive adjektivfras	Verbfras			Adverbial	
	Framförställd bestämning	Huvudord	Efterställd bestämning	Finit verb	Infinit verb	Partikel
		Mira				
		Jag		heter		
		XX				
		Jag		kommer		från Somalia
från		Somalia				
		Jag	18 år gamal*	är		
				har		
		inga *				
		family *				i Svarige*
i		Svarige			kommit	
			ensam			I Svarige*
i		Svarige*				
	Första*					När jag kommit hit
		jag			kommit	hit
		Göteborg		åkte		
		jag			bott	Sen
	ett	hus				Som en kamp*so m heter XX
		som				
		som				
	en	kamp				
		som		heter		
		XX				
		det	skönt	var		
			jätta* glad			alltid
		Jag	lycklig	var		
		jag	stress*	har		nu
		jag	ledsen	är		alltid
		ingenting*		läsa*		
				hoppas		att

	jag	bra	mår		
	Jag		bor		
	XX				
	XX		sover		olika stället*
	jag		har		så
	inga	plats			precis
	jag	stress*	har *		Alltid
	Jag		göra*		
	ingating*				bara
	jag		tänkar*		var
				ska	
				sova	ikväll
	jag			ska	var
				gå	
	Jag	bra svenska	style*		
	hår				
	Salon*				
	Jag	bra	är		inte
	matte				
	jag		kan		
	Svenska*				
	engliska*				om
	jag		har		
	family*				
	plats				Som bor jag
	jag		bor		så
	jag		gillar	plugga	

Konnektorer:
Hej
Och 13 stycken
Men 2 stycken
Så

Meningsbyggnad

Huvudsats

Bisats

Hej XX

Jag heter XX.

Jag kommer från Somalia.

Jag är 18 år gammal och har inga family i Svarige och kommit ensam i Svarige.

Första när jag kommit hit och åkte Göteborg.

Sen jag bott ett hus som en kamp som heter XX.

Det var skönt och jätta glad alltid.

Jag var lycklig men nu jag har stress och att jag mår bra alltid jag är ledsen och läsa ingating och hoppas att jag mår bra

Jag bor XX och XX och sover olika stället så jag har inga precis plats.

Alltid jag har stress.

Jag göra ingating bara jag tänkar var ska sova ikväll och var ska jag gå.

Jag bra svenska och style hår eller Salon.

Jag är inte bra matte men jag kan svanska och engliska Om jag har family eller plats som bor jag så jag gillar plugga.

Bilaga 3

Skriv ett brev

I början av terminen så har vi arbetat med att skriva brev. Nu ska du få visa vad du lärt dig genom att själv skriva ett brev till en person du inte känner så väl. Du ska presentera dig själv och vem du är. Du ska även berätta om vad du gör hemma efter skolan och vad som är bra och dåligt med var du bor.

Tänk på att börja och sluta ditt brev på rätt sätt.

När du är klar så kommer alla i gruppen att med utgångspunkt i brevet berätta för klassen om sig själva. Detta gör vi eftersom det kommit en del nya elever till gruppen.

Lycka till!